

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet 2025-11-10

Dnr C 2025/642

li.remissvar@regeringskansliet.se

Cc: li.smf.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar över betänkandet av SOU 2025:93 En robust skogspolitik för ett aktivt skogsbruk, LI2025/01500

Karlstads universitet har anmodats yttra sig i rubricerade remiss och vill anföra följande.

Sammanfattande slutsats

Som remissinstans uppskattar vi mycket möjligheten att ge återkoppling på detta betänkande som gäller en för nationen, ur alla samhällsperspektiv, så viktig tillgång som vår natur. Dock har "systemet" som beaktas i utredningen en begränsning i det att det kallas "Skogen". Skogen är inte en isolerad del av landets geografi och resurs när man beaktar hållbarhet, såsom görs i utredningen. Man behöver förstås bryta ned "systemet" i hanterbara delar, men man behöver samtidigt komma ihåg kopplingen mellan dessa delar. Utredaren anger systemgränser/avgränsningar (Del 1, avsnitt 2.4), men vad gäller t.ex. miljömål och sociala aspekter är det mycket märkligt att inte påpeka behov av att också koppla skogspolitiken till den agrara och den marina. Det går delvis att förstå begränsningen om man ser det enbart ur ekonomiskt perspektiv, i synnerhet om man enbart tar hänsyn till skogsindustrin, men det säger sig inte utredningen göra utan man omfamnar även enskilda skogsägare, kulturmiljö- och fornminnesvård, biodiversitet och tjänster i skogen. Även dessa representerar ekonomiska värden, nu och i framtiden. De nämns naturligtvis i betänkande men är i realiteten marginaliserade som viktiga intressenter.

Betänkandet har stora brister avseende utredning om kulturmiljö, och behöver kompletteras avseende såväl vad kulturmiljö inbegriper som bevarande av kulturmiljöer. Särskilt anmärkningsvärt är avsaknaden av förslag till åtgärder för att minska skogsbrukets skador på kulturmiljöer. Betänkandet behöver också ta hänsyn till förhållandet att vissa kulturmiljöer skapades i skogsmark, medan andra har blivit övervuxna med skog till följd av senare processer och skogen därför saknar relevans för bedömning av kulturmiljön. Vi avvisar förslaget om selektivt bevarande av kulturmiljöer i skogen, och föreslår istället att kulturmiljölagens "polluter-pay"-instrument tillämpas inom ramen för det löpande prioriteringsarbete som idag sköts av länsstyrelserna. Vi bedömer ett potentiellt överförande av tillsynsansvaret för kulturmiljöer i skogsmark till Skogsstyrelsen som olämpligt då kulturmiljö skulle riskera att hanteras utifrån olika lagar utifrån geografisk belägenhet.

Betänkandets syn på sektorer och aktörer för att generera och implementera forskningsbaserad kunskap för framtidens skogsbruk

Den forskningsbaserade kunskapen om skogens tillväxt är fortfarande under uppbyggnad och måste ägnas stor uppmärksamhet när förutsättningar och mål förändras. Skogen betraktas som en resurs för många intressen i Betänkandet och även som en lösning för att fasa ut fossila material. Därför behöver betydligt mera fokus ligga på att undersöka och utveckla kunskap som gör att vi förstår hur koldioxidinlagring fungerar och påverkas av vårt brukande av mark och vatten. Det gäller skogsbruk, lantbruk och vår användning och påverkan av vatten. Forskning från andra akademiska aktörer än enbart SLU är långt framskriden vad gäller skogstillväxt i heterogena skogsbruk. Skogstillväxten påverkas starkt av lokala förhållanden. Nya rön visar även hur egenskaper hos enskilda träd kan nyttjas förtjänstfullt i valorisering. Det gäller även skogens funktion för klimatreiliens, vad beträffar såväl vattenflöden som näringsämnesflöden. Intensifierad forskning och utveckling om näringsåterföring till skog och mark från olika former av avfall (skogsindustri, jordbruk, kommunalt avlopp, etc.) kan därför utgöra en lösning för att nå mål om ökad skogstillväxt.

Dock är det en stor utmaning för skogsbruket, såväl aktörer som skogsägare, att absorbera denna kunskap och använda det till sin och samhällets fördel. Läger sedan man till förväntningar och krav på att skogsägare skall kunna agera på kunskapen om de komplexa kolinlagringsmekanismerna för olika mark- och vattenförhållanden som de olika grödorna påverkar och de olika övriga samhälleliga intressena (såsom rekreation, biodiversitet, ekosystemtjänster, forn- och kulturminnesvård) blir det än mera svårhanterligt. Utredarens förslag, och aktuell skogspolitik, gör ökar detta ansvar och förväntningar i akt och mening. Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket åläggs att absorbera kunskapen från akademien och att uttolka regelverket från EU för att sedan för att bidra till att realisera hos skogsägare och andra aktörer som valoriserar skogen som råvara. Effektiviteten i denna ansvarsfördelning ifrågasätts.

Återigen är behovet att bemöta utmaningarna sektors-överskridande uppenbara och denna syn saknas i betänkandet. Som lösning föreslås att, utöver Skogsstyrelsen och till Naturvårdsverket (avsnitt 1.8 och 1.9), nya aktörer från universitets- och högskolesektorn bereds möjligheten att bidra till en framgångsrik utveckling av transformationen till en bioekonomi, vilket inbegriper anvisningar om sektoröverskridande och regionala hänsyn. Nationen behöver även en bioekonomistrategi.

Betänkandets hänsyn till Regionala intressen

Det är viktigt att den regionala betydelse som skogsindustrin har ges uppmärksamhet. I Del 1 av Betänkandet visas tydligt hur skogsnäringen har en avgörande betydelse för Värmland och Västernorrland i synnerhet betydelse emedan den inte är lika betydelsefull i storstadsregioner. Denna skillnad är mycket viktig att beakta i politikens utveckling och har implikationer också för resiliens. Därför är systembegränsning, såväl sektorsmässig som att geografisk diversitet inte är tydligt utpekad, en stor brist. Som lösning föreslås att instruktionerna till Skogsstyrelsen och till Naturvårdsverket (avsnitt 1.8 och 1.9) inbegriper anvisningar om sektoröverskridande och regionala hänsyn i sina uppdrag.

Komplettera utredningen avseende kulturmiljöer i skogen

Betänkandet har stora brister avseende utredning om vad kulturmiljöer är, och behöver kompletteras. Kulturmiljöer som immateriellt och materiellt kulturarv i form enskilda lämningar, större miljöer men även i form av biologiskt kulturarv, utgör betydande inslag i Sveriges skogar. Betänkandet tar inte hänsyn till att kulturmiljöerna har unika historier, skapade under tusentals år och i olika sammanhang, och därför inte kan hanteras enhetligt. Särskilt anmärkningsvärt är förbiseendet av det biologiska kulturarvet som utgör ett viktigt levande kulturarv i svenska skogar.

Betänkandet tar inte heller hänsyn till att vissa kulturmiljöer skapades i skogsmark, medan andra har blivit övervuxna med skog till följd av senare processer såsom igenväxning och plantering. Skogen saknar i många fall relevans för värderingen av kulturmiljöer tillhörande den senare gruppen.

Betänkandet behöver även kompletteras avseende åtgärder för bevarande av kulturmiljöer i skogen. Utredaren belyser förhållandet att en stor andel kulturmiljöer skadas i till följd av olika processer inom dagens skogsbruk, men anger missvisande siffror vad gäller skador på kulturmiljön. Anmärkningsvärt är att betänkandet inte föreslår några åtgärder för att minska problemet. Istället föreslås i betänkandet att minska antalet skyddade kulturmiljöer genom strategier för selektiv prioritering.

Betänkandets förslag om selektivt bevarande av kulturmiljöer i skogen

Vi avvisar betänkandets förslag om selektivt bevarande av kulturmiljöer i skogen. I övrig lagstiftning, framför allt kulturmiljölagen, har fornlämningar ett generellt lagskydd. Det vore problematiskt om kulturmiljöer skulle åtnjuta olika lagskydd beroende av geografisk belägenhet, och åtnjuta ett starkare lagskydd utanför skogsområden. Vi betonar att varje kulturmiljö utgör ett unikt arkiv av olika data om vår historia, oavsett i vilken sorts landskap den är belägen i idag. Därmed inte sagt att alla kulturmiljöer behöver bevaras, vilket inte heller är fallet i Sverige. Länsstyrelserna gör redan idag ett löpande prioriteringsarbete där olika värden och intressen vägs samman. Kulturmiljölagen innehåller ett ”polluter-pay”-instrument, dvs. att exploatören efter beslut från länsstyrelsen betalar för ett sakkunnigt borttagande och dokumentation av den aktuella kulturmiljön. Vi föreslår istället att existerande lagstiftning och handläggarpraktik utvecklas för ett starkare skydd av kulturmiljöer i skogsmark.

Betänkandets förslag att utreda om att överföra tillsynsansvaret för kulturmiljöer till Skogsstyrelsen

Vi bedömer ett potentiellt överförande av tillsynsansvaret för kulturmiljöer i skogsmark till Skogsstyrelsen som olämpligt, eftersom det skulle riskera en ojämn hantering av kulturmiljöer till följd av olika lagstiftning och olika myndigheters handläggarpraktiker. Hantering av kulturmiljöer bör utgå från deras kulturarvsvärde, och inte utifrån om kulturmiljön är belägen i skogsmark eller ej.

Detta yttrande lämnas av rektor Jerker Moodysson efter föredragning från Eva Svensson, professor i miljövetenskap. Magnus Lestelius, professor i Grafisk teknik inom ämnet Kemiteknik, Anne-Christine Larsson Ljung, universitetsdirektör, och Tuva Sandberg, studentkårens ordförande, har varit med om den slutliga handläggningen.

Jerker Moodysson

Eva Svensson

Magnus Lestelius